

**POSTANOWIENIE SKŁADU SIĘDMIU SĘDZIÓW Z DNIA 18 STYCZNIA
2005 R.
WK 22/04**

Art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r. stanowiący, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, zawiera normę zakazującą domniemywania kompetencji takiego organu i tym samym nakazuje, by wszelkie działania organu władzy publicznej były oparte na wyraźnie określonej normie kompetencyjnej. Zatem, Naczelny Prokurator Wojskowy, aby wnieść kasację szczególną do Izby Wojskowej Sądu Najwyższego w takiej sprawie podlegającej orzecznictwu sądów wojskowych, w której do pełnienia funkcji prokuratora oraz oskarżyciela publicznego powołani są wyłącznie prokuratorzy IPN, a nie podlegający mu prokuratorzy wojskowi, musiał wykazać istnienie szczególnej normy kompetencyjnej, uprawniającej go do działania poza zakresem swojej właściwości, nie zaś poprzestawać tylko na stwierdzeniu braku zakazu takiego działania w normach zawierających jego kompetencje ogólne.

Przewodniczący: Prezes SN J. Godyń.

Sędziowie SN: A. Kapłon, S. Kosmal, W. Maciak,

*M. Pietruszyński, J. Steckiewicz, A. Tomczyk
(sprawozdawca).*

*Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej: płk J.
Cieplowski.*

Sąd Najwyższy w sprawie Tadeusza N., wobec którego umorzono postępowanie karne, po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na rozprawie w dniu 18 stycznia 2005 r. kasacji, wniesionej przez Zastępcę Prokuratora Generalnego Naczelnego Prokuratora Wojskowego od postanowienia Sądu Najwyższego w Izbie Wojskowej z dnia 8 czerwca 2004 r., pozostawiającego kasację bez rozpoznania,

oddalił kasację (...)

Z uzasadnienia:

Postanowieniem z dnia 8 czerwca 2004 r. Sąd Najwyższy w Izbie Wojskowej pozostawił bez rozpoznania kasację Naczelnego Prokuratora Wojskowego, wniesioną od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 grudnia 2003 r., mocą którego umorzono postępowanie karne wobec płk. w st. spocz. Tadeusza N., oskarżonego o przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. w zb. z art. 189 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia wywiedziono, że „wynikające z treści art. 657 § 1 k.p.k. oraz art. 672a k.p.k. uprawnienie Naczelnego Prokuratora Wojskowego do wniesienia kasacji przewidzianej w art. 521 k.p.k., przysługuje mu jedynie w tych sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, w których zgodnie z treścią art. 657 § 2 k.p.k., właściwi do pełnienia funkcji

prokuratora oraz oskarżyciela publicznego są prokuratorzy wojskowi. Nie odnosi się ono zatem do tych spraw podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, w których na podstawie przepisu szczególnego, a mianowicie art. 45 ust. 2 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, do pełnienia wymienionych funkcji powołani są wyłącznie prokuratorzy IPN”.

Orzeczenie to, na niekorzyść Tadeusza N., na podstawie art. 521 k.p.k. w zw. z art. 657 § 1 k.p.k. i w zw. z art. 672 a k.p.k., a także art. 425 § 2 k.p.k. – zaskarżył kasacją Zastępcę Prokuratora Generalnego. Naczelny Prokurator Wojskowy zarzucił: „rażącą obrazę prawa karnego procesowego, a to art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. oraz art. 521 k.p.k. w zw. z art. 657 § 1 k.p.k. i art. 672a k.p.k., przez błędne uznanie, że Naczelny Prokurator Wojskowy nie dysponuje uprawnieniami do wniesienia kasacji określonej w art. 521 k.p.k. w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, w których na podstawie przepisu szczególnego, a mianowicie art. 45 ust. 2 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, funkcje prokuratora oraz oskarżyciela pełnią prokuratorzy IPN, podczas gdy uprawnienie do wniesienia w wymienionych sprawach kasacji przewidzianej w art. 521 k.p.k. przysługuje Zastępcy Prokuratora Generalnego – Naczelnemu Prokuratorowi Wojskowemu na podstawie art. 672 a k.p.k. (samodzielna podstawa do wniesienia kasacji nadzwyczajnej), jak również art. 657 § 1 k.p.k. w zw. z art. 521 k.p.k., w świetle którego Naczelny Prokurator Wojskowy dysponuje w sprawach podległych orzecznictwu sądów wojskowych uprawnieniami procesowymi Prokuratora Generalnego, oraz w konsekwencji pozostawienie kasacji bez rozpoznania, co miało istotny wpływ na treść postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2004 r. przez to, że uniemożliwiło rozpoznanie kasacji Zastępcy Prokuratora Generalnego – Naczelnego Prokuratora Wojskowego, działającego w postępowaniu kasacyjnym (art. 521 k.p.k.), jako rzecznik prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych i w tym zakresie będącego rzecznikiem interesu społecznego od wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 grudnia 2003 r.”. Wniósł o uchylenie przedmiotowego postanowienia Izby Wojskowej Sądu Najwyższego w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi w celu rozpoznania kasacji Zastępcy Prokuratora Generalnego – Naczelnego Prokuratora Wojskowego od wyroku sądu odwoławczego – Wojskowego Sądu Okręgowego w W.

W uzasadnieniu tego – kolejnego w tej sprawie – nadzwyczajnego środka zaskarżenia, po szczegółowym przytoczeniu dotychczasowego przebiegu postępowania podniesiono m.in., że stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w zaskarżonym postanowieniu nie znajduje prawnego uzasadnienia i nie jest trafne, ponieważ:

a) na podstawie art. 657 § 1 k.p.k. Naczelny Prokurator Wojskowy posiada w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych uprawnienia procesowe Prokuratora Generalnego, a więc również uprawnienie do wniesienia kasacji nadzwyczajnej,

b) niezależnie od wyżej wskazanych uprawnień, Naczelny Prokurator Wojskowy posiada samodzielne uprawnienie do wniesienia kasacji przewidzianej w art. 521 k.p.k., na podstawie art. 672a k.p.k.,

c) z żadnego innego przepisu Kodeksu postępowania karnego nie wynika, by to uprawnienie Naczelnego Prokuratora Wojskowego doznawało jakiegokolwiek

ograniczenia,

d) analiza przepisów ustawy o IPN i ustawy o Prokuraturze pokazuje, że nie wprowadzają one regulacji, które pozwalałyby na rozstrzygnięcie, iż przewidziane w Kodeksie postępowania karnego uprawnienia Naczelnego Prokuratora Wojskowego do wniesienia kasacji nadzwyczajnej (art. 672a k.p.k. i art. 657 § 1 k.p.k. w zw. z art. 521 k.p.k.) doznają tymi przepisami jakiegokolwiek ograniczenia.

Jednocześnie autor kasacji precyzuje, że – w związku z treścią ustaw o IPN i o Prokuraturze – „... jest oczywiste, iż Naczelnny Prokurator Wojskowy nie może korzystać z uprawnień procesowych w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym przez prokuratora IPN w sprawie podległej orzecznictwu sądów wojskowych, ani ingerować w realizowanie przez prokuratora IPN funkcji oskarżyciela publicznego w postępowaniu sądowym, toczącym się przed sądami wojskowymi, zarówno w pierwszej, jak i w drugiej instancji, jak również przez Sądem Najwyższym w postępowaniu kasacyjnym”.

Wreszcie, w końcowym fragmencie uzasadnienia kasacji, wskazano na postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2003 r. WZ 11/03 (OSNKW 2003, z. 7–8, poz. 68), w którym Sąd ten rozstrzygał w przedmiocie zażalenia na zarządzenie upoważnionego sędziego odmawiające przyjęcia kasacji wniesionej przez Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu i uznał, że „upoważniony sędzia SN trafnie zauważył, iż uprawnienie do wniesienia kasacji w trybie art. 521 k.p.k. w tego rodzaju sprawach ma, oprócz Rzecznika Praw Obywatelskich, Minister Sprawiedliwości – Prokurator Generalny, a na podstawie art. 657 § 1 k.p.k. – także Naczelnny Prokurator Wojskowy” (cyt. z kasacji). Stwierdzono też, że „stanowisko Sądu Najwyższego w przedmiotowej kwestii znalazło poparcie w doktrynie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie jest zasadna. Podniesiony w niej zarzut oraz poszczególne tezy uzasadnienia nie podważają słuszności rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym postanowieniu, ani nie obalają argumentacji jego uzasadnienia, którą Sąd Najwyższy w tym składzie w pełni akceptuje.

Analiza treści zarzutu zawartego w kasacji Zastępcy Prokuratora Generalnego Naczelnego Prokuratora Wojskowego oraz jego uzasadnienia prowadzi do wniosku, że – poza negacją stanowiska prezentowanego w zaskarżonym postanowieniu i wyrażeniu poglądu zupełnie odmiennego – nie podniesiono żadnego argumentu natury prawnej, który ów pogląd mógłby podeprzeć. Za taki przeciez nie można uważać twierdzenia, że podstawą, źródłem uprawnień Naczelnego Prokuratora Wojskowego do wnoszenia kasacji szczególnych w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych jest art. 657 § 1 k.p.k. w zw. z art. 521 k.p.k. oraz art. 672a k.p.k. Aktualnie bowiem ani w doktrynie (poza postulatami *de lege ferenda*), ani w orzecznictwie nie jest kwestionowana zasada, w świetle której Nacelnemu Prokuratorowi Wojskowemu przysługuje uprawnienie do wniesienia kasacji przewidzianej w art. 521 k.p.k. Zasady tej nie kwestionuje również Sąd Najwyższy w zaskarżonym postanowieniu. Analiza jednak przepisów procedury karnej oraz ustaw o Prokuraturze oraz o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu wskazuje, że zasada ta doznaje pewnych ograniczeń, ponieważ nie we wszystkich sprawach Naczelnny Prokurator Wojskowy posiada to uprawnienie. Twierdząc, że uprawnienie płynące z norm wynikających z przepisów art. 657 § 1 k.p.k. w zw. z art. 521 k.p.k. i art. 672a k.p.k. nie doznaje ograniczeń, ani na gruncie ustawy o Prokuraturze, ani na gruncie ustawy

o IPN, autor kasacji zdaje się pomijać, iż zasadniczym ograniczeniem jest rozmiar kompetencji wyznaczony ramami właściwości organu wynikającymi bądź z przepisów proceduralnych, bądź ustrojowych, bądź też z jednych i drugich. A przecież oczywiste jest, że między prokuratorem wojskowym a prokuratorem powszechnym oraz prokuratorem Instytutu Pamięci Narodowej nie istnieje zasada indyferencji. Barię są tu przepisy art. 45 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w brzmieniu ustalonym nowelą z dnia 9 kwietnia 1999 r. (dla prokuratora wojskowego i prokuratora powszechnego), art. 657 § 2 i 3 k.p.k. (dla prokuratora powszechnego i prokuratora IPN z wyjątkiem spraw podlegających orzecznictwu sądów wojskowych o czyny z art. 1 pkt 1 lit. a ustawy o IPN). I chociaż wprost takiego przepisu nie ma w odniesieniu do prokuratora powszechnego – oczywiste jest, że ani prokurator IPN (z wyłączeniem sytuacji wskazanej w art. 45 ust. 2 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej ...), ani prokurator wojskowy nie jest uprawniony do podejmowania czynności procesowych w postępowaniu przed sądem powszechnym (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 1978 r., VII KZP 10/78, OSNKW 1978, z. 6, poz. 62, zachowującą aktualność na gruncie obecnie obowiązujących przepisów). Na pewno żaden z prokuratorów wyodrębnionych pionów prokuratury nie może dokonywać czynności procesowych w postępowaniach prowadzonych przez pozostałych, a co jest dopuszczalne i praktycznie stosowane w ramach tych wyodrębnionych pionów. Tej prawidłowości nie kwestionuje też autor kasacji, przyznając, że nie może korzystać z kompetencji procesowych Prokuratora Generalnego w celu ingerowania w postępowanie prowadzone przez prokuratora IPN w sprawie podlegającej orzecznictwu sądów wojskowych, niezależnie od etapu tego postępowania. Niezrozumiałe jest więc twierdzenie, że kompetencję tę posiada przy wnoszeniu kasacji szczególnej. Wprawdzie w uzasadnieniu rozpoznawanej kasacji wywodzi się, że (o czym już wspomniano wyżej) uprawnienia Naczelnego Prokuratora Wojskowego, przewidziane w Kodeksie postępowania karnego, nie doznają ograniczeń przepisami ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej... ani przepisami ustawy o Prokuraturze, ale jest to spostrzeżenie pozostające w sprzeczności z przepisem art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (co sygnalizował też Sąd Najwyższy w zaskarżonym postanowieniu) stanowiącym, iż „organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa”. Normę zawartą w tym przepisie należy odczytywać jako zakaz domniemywania kompetencji organu, a więc nakaz, dyrektywę „...interpretacji przepisów kompetencyjnych w sposób ścisły i z odrzuceniem w odniesieniu do organów władzy publicznej zasady: co nie jest zakazane, jest dozwolone” (cytat z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 maja 2002 r., K. 20/01, OTK-A 2002 r., z. 3, poz. 34). Innymi słowy, Naczelny Prokurator Wojskowy chcąc skorzystać z uprawnień Prokuratora Generalnego bądź wykorzystać uprawnienia własne, musiałby znaleźć normę kompetencyjną, pozwalającą na wnoszenie kasacji szczególnej w sprawie zastrzeżonej do wyłącznej kompetencji prokuratora IPN, nie zaś poprzestać na stwierdzeniu braku ograniczeń. Takiej kompetencji, co wykazano w zaskarżonym postanowieniu, nie zawierają przepisy, na które powołuje się autor kasacji.

Jedynie na marginesie tych wywodów stwierdzić należy, że taką kompetencję ma Prokurator Generalny i odnotować wypada, iż prawidłowo postąpił Dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – Zastępca Prokuratora Generalnego, kiedy zwrócił się do Prokuratora Generalnego o

wzruszenie prawomocnego wyroku Wojskowego Sądu Okręgowego w W. z dnia 3 grudnia 2003 r.

Odnosząc się w dalszym ciągu do argumentacji zawartej w uzasadnieniu kasacji, zgodzić się należy ze stwierdzeniem, że Zastępca Prokuratora Generalnego Naczelny Prokurator Wojskowy jest w postępowaniu kasacyjnym – podobnie jak Prokurator Generalny i Rzecznik Praw Obywatelskich – szczególnym podmiotem, jest rzecznikiem interesu społecznego. Bycie owym rzecznikiem interesu społecznego zaczyna się jednak w momencie skutecznego wniesienia kasacji, a więc uczynienia z niej przedmiotu rozpoznania przez właściwy organ, czyli z chwilą zrealizowania uprawnienia rzeczywiście przysługującego temu szczególnemu podmiotowi. Bycie więc rzecznikiem interesu społecznego nie może kreować uprawnienia do wniesienia kasacji szczególnej podmiotu, który tych uprawnień nie posiada.

Wreszcie, na zakończenie analizy argumentacji rozpoznawanej kasacji, odnieść się wypada do powołania się na prezentowane w jej uzasadnieniu stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w postanowieniu z dnia 23 maja 2003 r. (WZ 11/03), z którego miałyby wynikać przyznanie uprawnienia do wniesienia kasacji szczególnej w sprawach zastrzeżonych do wyłącznej właściwości prokuratora IPN, a podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, Naczelnemu Prokuratorowi Wojskowemu. Prezentując stanowisko Sądu Najwyższego, autor kasacji *in extenso* przytoczył, ale bez cudzysłowu, fragment wypowiedzi zawarty w uzasadnieniu tego orzeczenia, tyle że do tekstu zamieszczonego w kasacji wtrącił wyrazy „w tego rodzaju sprawach”, których ani w tekście oryginalnym, ani publikowanym w Zbiorze Urzędowym nie ma, a które sugerują, iż owa wypowiedź tyczy nie zasad ogólnych (jak było w rzeczywistości), a szczególnej sytuacji procesowej, odpowiadającej istniejącej w rozpoznawanej sprawie. To, że tego rodzaju manipulacja tekstem, nawet w najlepiej pojętym interesie społecznym, jest niedopuszczalna, nie wymaga szerszego uzasadnienia. (...)